

УДК 338 001.36

JEL Classification: D 49, Q 29

Насіров Мехді Фарман Огли,
*аспірант**,
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
м. Київ

ВПЛИВ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА УСПІШНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКО-ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ З РЕЦИКЛІНГУ ВІДХОДІВ ПЛАСТИКУ

Nasirov Mehdi Farman Ohly,
postgraduate student,
PJSC “Higher educational institution
Interregional Academy of Personnel Management”,
Kyiv

INFLUENCE OF TARIFF POLICY IN THE FIELD OF UTILITIES ON THE SUCCESS OF IMPLEMENTATION OF ECO-PROJECTS OF RECYCLING ENTERPRISES OF PLASTIC WASTE

Постановка проблеми. Поступальний розвиток людської цивілізації з кожним кроком ставить усе більше завдань, вирішення яких потребує швидкої реакції. Серед них одним з основних є створення ефективної системи управління відходами пластику. Факти доводять, що уряду час припинити «проговорювати» про боротьбу з відходами, спекулювати екстремальністю ситуації та вирішувати проблеми авральним шляхом. Варто перейти до принципу «reduce, reuse, recycle» (скорочення, повторне використання, перероблення) відходів пластику [13]. У розвинених країнах бізнес з рециклінгу відходів пластику є досить прибутковим бізнесом. В той як час перші спроби такого бізнесу в Україні закінчились провалом. Першочерговою причиною тому вважаємо недосконалість тарифної політики на послуги з перероблення та захоронення твердих побутових відходів (далі – ТПВ). За такої тарифної політики досягти успішності бізнесу як з рециклінгу ТПВ, так і з рециклінгу відходів пластику практично неможливо. Необхідна прагматична тарифна політика поводження з ТПВ, спрямована на упередження збитковості бізнесу з рециклінгу ТПВ в цілому та рециклінгу відходів пластику, зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що проблема управління твердими побутовими відходами в Україні назріла ще з радянських часів, адже і тоді управління відходами не було, а були лише «безкрайні» простори, на які була можливість звалювати сміття. Тож питання управління ТПВ вже не одне десятиріччя залишаються предметом численних досліджень науковців. Зокрема таких, як Білоус М., Голіка Ю., Домбровського О., Ілляша О., Станкевич-Волосянчука О., Харченко Т. та ін. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, дотепер прагматичної тарифної політики на послуги з поводження з ТПВ як запоруки успішності бізнесу з рециклінгу побутових відходів не сформовано. А отже, питання щодо її формування потребують на подальші дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є оцінювання впливу тарифної політики у сфері комунальних послуг на успішність реалізації еко-проектів з рециклінгу відходів пластику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ст.10 Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» [5], тарифна політика у сфері комунальних послуг формується суб'єктами природних монополій відповідно до порядків (методик), встановлених Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП). В основу тарифної політики у сфері комунальних послуг (зокрема щодо поводження з побутовими відходами) покладено єдиний підхід до формування тарифів, передбачених такими постановами:

- постановою НКРЕКП від 27.04.2017 р. за №601 «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з захоронення побутових відходів» [6];

* Науковий керівник: Дацій О.І. – д.е.н., професор

- постановою НКРЕКП від 27.04.2017 р. за №602 «Про затвердження Процедури встановлення тарифу на послуги з захоронення побутових відходів» [7];
 - постановою НКРЕКП від 25.05.2017 р. за №706 «Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері захоронення побутових відходів» [8];
 - постановою НКРЕКП від 27.10.2017 р. за №1307 «Про затвердження Порядку формування та встановлення тарифу на послуги з перероблення побутових відходів» [9];
 - постановою НКРЕКП від 27.10.2017 р. за №1308 «Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері перероблення побутових відходів» [10].
- Зокрема, Постановою НКРЕКП від 27.10.2017 р. за №1307 [9] передбачено, що тариф на перероблення побутових відходів (зокрема відходів пластику) розраховується за таким алгоритмом (рис. 1):

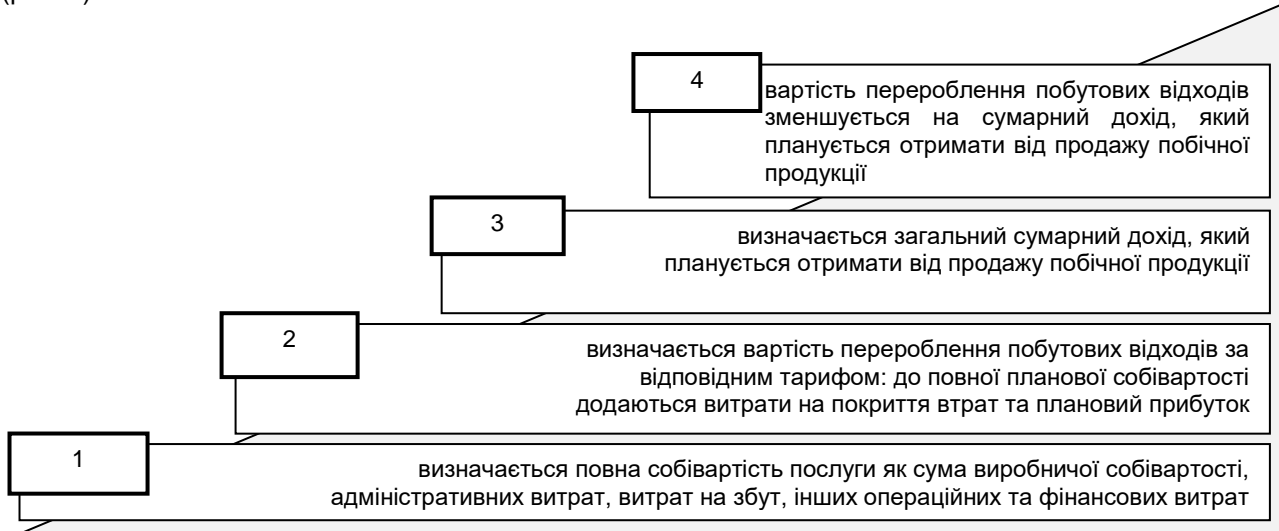

Рис. 1. Алгоритм розрахунку тарифу на послуги з перероблення ТПВ (зокрема, пластику) згідно Постанови НКРЕКП від 27.10.2017 р. за №1307

Джерело: [9]

При цьому тарифне регулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють перероблення/захоронення побутових відходів та які не підпадають під регулювання НКРЕКП, здійснюють органи місцевого самоврядування та територіальні громади відповідно до Законів України №280/97-ВР від 21.05.1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні», № 676-VIII від 03.04.2018 р. «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та №2189-VIII від 09.11.2017 р. «Про житлово-комунальні послуги».

Зокрема, згідно Звіту Антимонопольного комітету України за результатами дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами (протокол № 2 від 11.01.2018 р.) [2] господарську діяльність у сфері поводження з побутовими відходами у Полтавській області здійснює 42 суб'єкти господарювання, з них 39 – комунальної власності (93 відсотки), один – з частковою комунальною формою власності та 2 – приватної форми власності (5%). Тож, тарифи з вивезення, перероблення, утилізації та захоронення ТПВ визначаються рішенням органів місцевого самоврядування.

Аналізуючи стан поводження з ТПВ у Полтавській області, спостерігаємо, що серед заходів поводження з побутовими відходами дотепер здійснюється лише їх вивіз та захоронення (рис. 2).

А отже, питання переробки ТПВ та зокрема відходів пластику донині залишаються поза увагою органів місцевого самоврядування. Свідченням тому є і Комплексна програма поводження з твердими побутовими відходами у Полтавській області на 2017-2021 рр., якою, на жаль, передбачено лише будівництво та реконструкція полігонів ТПВ. Питання ж організації рециклінгу ТПВ обмежуються лише придбанням окремими територіальними громадами контейнерів для роздільного збору відходів, оформленням правонаступних документів на земельну ділянку під будівництво сміттесортувальних станцій та розробкою проектно-кошторисної документації. Інвестування ж коштів у еко-проекти з рециклінгу ТПВ та зокрема відходів пластику не передбачається.

Рис. 2. Обсяги збирання та перевезення побутових відходів у розрізі областей і наявність потужностей з їх утилізації

Джерело: [3]

Звітуючи ж про стан поводження з ТПВ, органи місцевого самоврядування нарікають на відсутність інвестицій у еко-проекти з рециклінгу відходів пластику. Однак результати досліджень засвідчують зворотнє. На сьогодні інвестувати капітал у еко-проекти з рециклінгу ТПВ та зокрема відходів пластику мають на меті як іноземні, так і вітчизняні інвестори, навіть окремі територіальні громади. Однак, за існуючих тарифів на послуги з поводження з відходами, еко-проекти з рециклінгу ТПВ з економічної точки зору приречені на поразку. Причиною тому є незадовільна тарифна політика на комунальні послуги у сфері поводження з відходами та практично незмінні протягом останніх років тарифи на послуги з поводження з ТПВ, визначені рішенням виконавчого комітету Полтавської міської ради. Зокрема, тарифи на захоронення ТПВ, починаючи з 2010 року, а саме з прийняттям рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради від 17.02.2010 р за №24 «Про затвердження тарифів з надання послуг Полтавським комунальним автотранспортним підприємством 1628» [12] (далі – рішення №24) не переглядались (табл. 1):

Таблиця 1

Тарифи на комунальні послуги у сфері поводження з ТПВ у межах Полтавської області за видами діяльності (вивезення та захоронення) протягом 2015-2017 років, грн/м³ з ПДВ

Споживачі	2015		2016		2017	
	всього (грн/м ³)	в т.ч. захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в т.ч. захоронення (грн/м ³)	всього (грн/м ³)	в т.ч. захоронення (грн/м ³)
населення	30,2	8,1	30,2	8,1	45,47	8,1
бюджетні установи	36,1	11,8	36,5	12,8	47,85	15,20
інші споживачі	41,8	15,6	43,2	17,5	58,22	17,88

Джерело: [12]

Тож, виходячи з даних Звіту про періодичне відстеження результативності рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради від 20.01.2010 р. за №24 [4] за таких тарифів Полтавське КАТП-1628 мало можливість понесені витрати покрити лише наступним чином (табл. 2).

Таблиця 2
Результативність рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради від 20.01.2010 р. за №24 «Про затвердження тарифів з надання послуг Полтавським комунальним автотранспортним підприємством 1628»

Показники результативності	Роки		
	2015	2016	2017
Збирання/перевезення, тис. м ³ у тому числі вивезено на:	1486,7	1580,9	1625,9
- заготівельні пункти вторинної сировини	0,6	0,4	0,6
- сміттєпереробні підприємства	0	0	0
- полігони	1486,1	1580,3	1625,3
Захоронення твердих побутових відходів тис. м ³	604,7	653,8	670,4
Чистий валовий дохід від надання послуг з поводження з ТПВ, тис. грн, у тому числі:	1794,59	1942,3	2045,6
- населення	915,6	988,8	967,4
- бюджетні установи	271,4	290,7	322,7
- інші споживачі	607,0	662,8	755,5
Річна повна виробнича собівартість послуг із поводження з ТПВ, тис. грн	2109,1	3119,5	3886,0
Результати операційної діяльності з надання послуг із поводження з ТПВ, за рік тис. грн	-314,5	-1177,2	-1840,4
Рівень відшкодування тарифом витрат на надання послуг із поводження з відходами споживачами,%	85,1	62,3	52,6
в т.ч. рівень відшкодування тарифом витрат на надання послуг з поводження з ТПВ 1-шою групою споживачів (населення),%	62,8	45,9	37,3

Джерело: [4]

Відстеження результативності тарифного регулювання поводження з ТПВ показало, що через призупинення впровадження економічно обґрунтованих тарифів для 1-шої групи споживачів (до внесення відповідних змін до тарифів на послуги з утримання будинків тарифів, споруд та прибудинкових територій), не вдалось досягти прибуткової роботи Полтавського КАТП-1628, покращити матеріально-технічну базу та підвищити якість послуг поводження з побутовими відходами.

З метою встановлення вартості послуг з вивезення побутових відходів, що надаються Полтавським КАТП-1628, на рівні економічно обґрунтованих витрат за рішенням виконавчого комітету Полтавської міської ради №6 від 18.01.2018 р. [11] тарифи на вивезення ТПВ змінено наступним чином (табл. 3):

Таблиця 3
Тарифи за послуги з вивезення побутових відходів, що надаються Полтавським КАТП-1628 з 01.04.2018 р., грн/м³ з ПДВ

Найменування послуг	Населення	Бюджетні установи	Інші споживачі
Вивезення ТПВ	47,18	49,44	58,43

Джерело: [11]

Що ж до перероблення ТПВ, то питання органами місцевого самоврядування та територіальними громадами Полтавської області лише «проговорюються». Поки увагу відволікають лише «білясміттеві» теми та точкові, нежиттєздатні для українських реалій технології, відходи нікуди не зникають, а дедалі швидше накопичуються, і вся Полтавська область буквально потопає у смітті, оскільки у середньому кожен українець протягом року утворює від 250 до 450 кг побутових відходів [1]. Виходячи з морфологічного складу побутових відходів, вміст відходів пластику складає понад 13% від обсягів сміття та непотребу, а отже, є всі підстави констатувати необхідність у будівництві сміттесортувальних станцій та підприємств з рециклінгу відходів пластику.

Виходячи з Проекту ЗУ «Про управління відходами», поданим на розгляд парламенту Міністерством екології та природних ресурсів України, сьогоднішні відходи пластику мають розглядатися не як відходи, а як ресурси. Аксиоматичним повинно стати те усвідомлення, що дешеве захоронення відходів пластику позбавляє країну від вторинних ресурсів, посилює її імпортозалежність та гальмує розвиток індустрії з рециклінгу відходів. З метою уникнення перелічених явищ, вважаємо за необхідне внести корективи до Постанови НКРЕКП від 27.10.2017 р. за №1307 [9] шляхом коригування методики розрахунку тарифів на перероблення побутових відходів (зокрема, відходів пластику) наступним чином (рис. 3):

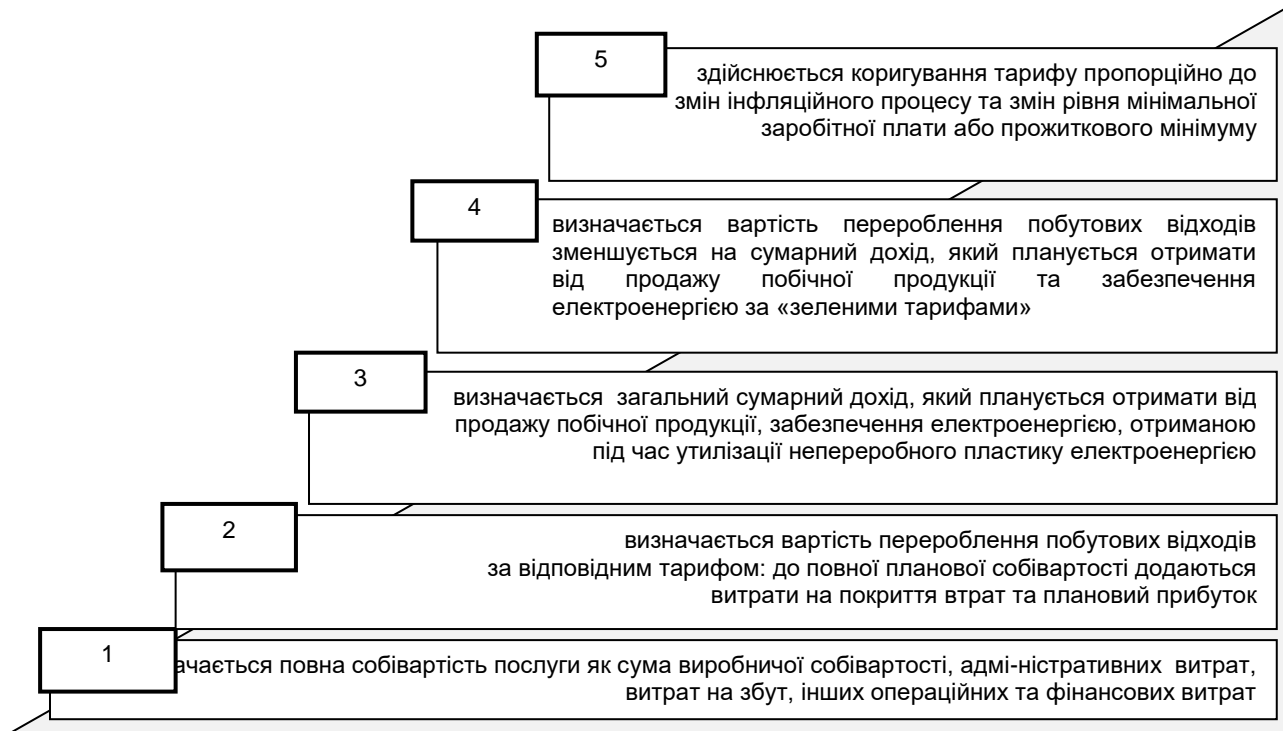

Рис. 3. Запропонований алгоритм розрахунку тарифу на послуги з перероблення ТПВ (зокрема пластику)

Джерело: авторське бачення

Застосування запропонованої методики розрахунку тарифу на переробку побутових відходів сприятиме забезпеченню терміну окупності еко-проектів, прийнятних для інвесторів рециклінгу відходів пластику, що своєю чергою сприятиме забезпеченню успішності їх реалізації, а отже, і розвитку індустрії з рециклінгу відходів.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, за результатами проведеного дослідження констатовано потребу у перегляді ставлення до відходів пластику як до ресурсів. Розвитку індустрії з рециклінгу відходів пластику має сприяти розробка прагматичної тарифної політики на послуги з поводження з ТПВ, яка забезпечить покриття понесених витрат та передбачатиме коригування тарифів пропорційно до змін рівня мінімальної заробітної плати та/або рівня прожиткового мінімуму, рівня споживчих цін тощо. Сформована таким чином тарифна політика на комунальні послуги у сфері поводження з відходами сприятиме забезпеченню термінів окупності еко-проектів, прийнятних для інвесторів, а отже, і розвитку індустрії з рециклінгу відходів пластику, подоланню імпортозалежності країни та вирішенню питань з очищення України від сміття.

Література

1. Домбровський О. Винести сміття: як Україні розв'язати проблему відходів. URL: https://lb.ua/blog/.../387846_vinesti_smitty_a_yak_ukraini.ht.. (дата звернення 11.02.2019).
2. Звіт за результатами дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами. Антимонопольний комітет України, протокол №2 від 11.01.2018 р. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id...main> (дата звернення 07.02.2019).
3. Звіт про результати аудиту впровадження системи поводження з побутовими відходами та ефективності використання коштів державного бюджету у цій сфері. Рішення Рахункової палати України від 26.10.2017 №22-1. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/.../Zvit_22-1_2017.pdf?... (дата звернення 04.02.2019).
4. Звіт про періодичне відстеження результативності рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради від 20.01.2010 р. №24 «Про затвердження тарифів з надання послуг Полтавським комунальним автотранспортним підприємством 1628». URL: <https://i1.poltava.to/uploads/2018/04/.../zpv-230418-1.pdf> (дата звернення 05.02.2019).
5. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг. Закон України № 3610-VI від 07.07.2011р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2479-17> (дата звернення 09.02.2019).
6. Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з захранення побутових відходів. Постанова НКРЕКП від 27.04.2017 № 601. URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=24979&find=> (дата звернення 12.02.2019).

7. Про затвердження Процедури встановлення тарифу на послугу з захоронення побутових відходів. Постанова НКРЕКП від 27.04.2017 № 602. URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=24980&find=> (дата звернення 12.02.2019).

8. Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері захоронення побутових відходів. Постанова НКРЕКП від 25.05.2017 № 706. URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=25437&find=> (дата звернення 14.02.2019).

9. Про затвердження Порядку формування та встановлення тарифу на послугу з перероблення побутових відходів. Постанова НКРЕКП від 27.10.2017 №1307. URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=29037&find=> (дата звернення 17.02.2019).

10. Про затвердження порядку формування, схвалення інвестиційних програм та/або інвестиційних планів суб'єктів господарювання у сфері перероблення побутових відходів. Постанова НКРЕКП від 27.10.2017 №1308. URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=29040&find=> (дата звернення 11.02.2019).

11. Про внесення змін у додаток до рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради від 16.02.2017 р. № 13 «Про встановлення тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, що надаються Полтавським комунальним автотранспортним підприємством 1628». Рішення Полтавської міської ради від 18.01.2018 р. №6. URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=29040&find=> (дата звернення 17.02.2019).

12. Про затвердження тарифів з надання послуг Полтавським комунальним автотранспортним підприємством 1628. Рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради від 20.01.2010 р. за №24. URL: <http://www.rada-poltava.gov.ua/people/> (дата звернення 17.02.2019).

13. Харченко Т., Сагайдак Ю. Удосконалення системи переробки твердих побутових відходів в Україні. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2014. № 12(165). С. 41-46.

References

1. Dombrovskiy O. "Take out the trash: how for Ukraine to solve the problem of waste", available at: https://lb.ua/blog/.../387846_vinesti_smitty_a_yak_ukraini.ht. (access date: February 11, 2019).

2. "Report on the results of research on services markets in the field of domestic waste management. Antimonopoly Committee of Ukraine", protocol no. 2 dated January 11, 2018, available at: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id...main> (access date: February 07, 2019).

3. Accounting Chamber of Ukraine (2017), Report on the results of the audit on the implementation of the system of domestic waste management and the effectiveness of the use of state budget funds in this area. Decision of the Accounting Chamber of Ukraine dated October 26, 2017, no. 22-1, available at: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/.../Zvit_22-1_2017.pdf? (access date: February 04, 2019).

4. Poltava City Council (2010), Report on periodic monitoring of the effectiveness of the decision of the executive committee of the Poltava City Council "On approval of tariffs for the provision of services by Poltava municipal auto transport enterprise 1628" dated January 20, 2010, no. 24, available at: <https://i1.poltava.to/uploads/2018/04/.../zpv-230418-1.pdf> (access date: February 05, 2019).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On State Regulation in the Sphere of Communal Services" dated 07.07.2011 № 3610-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2479-17> (access date: February 09, 2019).

6. National Commission for the State Regulation Energy and utilities (2017), Resolution NCSREU "On approval of the formation of tariffs for dumping waste" dated 27.04.2017 no. 601, available at: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=24979&find=> (access date: February 12, 2019).

7. National Commission for the State Regulation Energy and utilities (2017), Resolution NCSREU "On approving the procedure to establish tariffs for dumping waste" dated 27.04.2017 no. 602, available at: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=24980&find=> (access date: February 12, 2019).

8. National Commission for the State Regulation Energy and utilities (2017), Resolution NCSREU "About approving the order of formation, approval of investment programs and / or investment plans of business entities in the field of disposal of household waste" dated 25.05.2017 no. 706, available at: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=25437&find=> (access date: February 14, 2019).

9. National Commission for the State Regulation Energy and utilities (2017), Resolution NCSREU "On approval of the procedure for the formation and establishment of a tariff for the service for the recycling of household waste" dated 27.10.2017 no. 1307, available at: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=29037&find=> (access date: February 17, 2019).

10. National Commission for the State Regulation Energy and utilities (2017), Resolution NCSREU "On approval of the procedure for the formation, approval of investment programs and / or investment plans of business entities in the field of recycling of household waste" dated 27.10.2017 no. 1308, available at: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=29040&find=> (access date: February 11, 2019).

11. Poltava City Council (2018), On amendments to the decision of the executive committee of the Poltava City Council dated February 16, 2017 No. 13 "On the establishment of tariffs for services for domestic waste removal, provided by Poltava municipal auto transport enterprise 1628". The decision of the Poltava city council from 18.01.2018 no. 6, available at: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=29040&find=> (access date: February 17, 2019).

12. Poltava City Council (2010), "On approval of tariffs for the provision of services by Poltava municipal auto transport enterprise 1628", The decision of the executive committee of the Poltava City Council from 20.01.2010 no. 24, available at: <http://www.rada-poltava.gov.ua/people/> (access date: February 17, 2019).

13. Kharchenko, T. and Sahaidak, Yu. (2014), "Improvement of the processing of solid waste in Ukraine", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenko*, no. 12(165), pp. 41-46.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2019 р.

Рецензент: д-р. наук держ. упр., професор Запорізького національного технічного університету Н.М. Левченко

УДК 334.02

JEL Classification: E 69

Цімошинська О.В.,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ПРАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
м. Київ

БЕНЧМАРКІНГ ОСВОЄННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО ДОРОЖНЬОГО ФОНДУ В РОЗРІЗІ СЛУЖБ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ УКРАВТОДОРУ

Tsimoshynska O.V.,
associate professor at the department
of accounting and taxation,
PJSC "Higher educational institution
Interregional Academy of Personnel Management",
Kyiv

BENCHMARKING OF THE DEVELOPMENT OF STATE ROAD FUNDS IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN AUTOMOBILES ROAD SERVICES

Постановка проблеми. Проблема стану автодоріг України не нова і намагання вирішення її шляхом реформування дорожнього господарства триває вже не перший рік:

на першому етапі – створено цільовий Державний дорожній фонд (далі – ДДФ), кошти якого спрямовуються на будівництво й ремонт, експлуатацію й утримання автодоріг та їх інфраструктури, а також на підвищення безпеки руху;

на другому – здійснено децентралізацію дорожнього господарства, а отже, і розподілення відповідальності між Укравтодором за стан доріг загального користування національного і міжнародного значення та органами місцевої влади за стан доріг загального користування місцевого значення;

на третьому – триває вжиття заходів щодо повноцінного освоєння коштів ДДФ службами автомобільних доріг областей (далі – САД).

Потреба в останньому етапі стала наслідком неготовності служб автомобільних доріг областей освоювати десятки мільярдів гривень на рік. Тож, нині більшої актуальності набувають не стільки питання пошуку джерел фінансування будівництва та капітального ремонту доріг, як питання дієвості механізму розподілу коштів ДДФ та готовності служб автомобільних доріг до їх освоєння.